

NOTES BREUS SOBRE LA FLORA DELS PAÏSOS CATALANS

Rebudes fins el desembre de 1983

Aquest apartat acull notes florístiques curtes. Els autors faran arribar llurs aportacions, acompanyades de la bibliografia corresponent, al Consell de Redacció del Butlletí, el qual s'encarregarà de reordenar-les i d'estructurar una bibliografia conjunta. Cadascuna de les notes podrà portar, si així ho desitja l'autor, un títol curt i concís, i anirà signada.

Adonis vernalis L. a Catalunya

Planta de distribució pòntico-sarmàtica que té a la comarca de la Cerdanya les úniques localitats catalanes conegudes. L'indret peninsular més proper al nostre on ha estat trobada l'espècie correspon al Collado de Sos (800 m), ja dins Aragó (leg. *O. de Bolòs*, BC 374549). També és coneguda de Navarra, Burgos i Granada. Recentment MATEO (1982) la cita de la província de València.

A la Cerdanya l'*Adonis vernalis* es refugia als vessants obacs dels turons calcaris que clouen a orient la petita Cerdanya. Es comporta com a estrictament calcícola i l'hem observada sobre sòls que presenten una oscil·lació de pH compresa entre 7,2 i 8,3 (en 6 mostres analitzades). Dins del territori cerdà s'ha de considerar aquesta ranunculàcia com a molt rara, però als indrets anteriorment descrits es fa força abundant i es pot considerar característica de l'associació *Adonido-Brometum erecti* X. Font 1983 (in CARRERAS *et al.*, 1983) de l'aliança *Xerobromion erecti*. A la regió centreuropea aquesta espècie és considerada per OBERDORFER (1978) com a característica de l'ordre *Festucetalia vallesiaceae* Br.-Bl. et Tx. 1943, de caràcter fortament continental. Hem observat la planta a les següents localitats: sobre Olià, 1.120 m (CG99); a l'oest de Pi, 1.100 m (CG98); Cor-

tàs, 1.270 m (DG09); cim del tossal de Baltarga, 1.120 m (DG09); sobre Riu de Pendís, 1.300 m (DG08); vessant nord del tossal d'Isòvol, 1.150 m (DG09); vora Olopte, 1.050 m (DG09).

La seva floració, com indica l'epítet específic, és molt primerenca; les primeres flors apareixen normalment la primera setmana d'abril. Un cop ha fructificat (juny) la planta es marceix i s'asseca, de tal manera que a l'agost és força difícil d'observar-la.

Recentment hem sabut (O. de Bolòs, comunicació verbal) de l'existència d'un plec d'*Adonis vernalis* herboritzat a la Cerdanya durant la dècada de 1940; no hem tingut, però, l'oportunitat de veure'l.

X. FONT

Aster linosyris (L.) Bernh. al Baix Llobregat

Espècie molt poc citada a Catalunya. CADEVALL (1913-1937) recull només una citació de Masferrer del castell de Savassona (Osona) i unes indicacions poc precises procedents de l'Herbari Salvador. D'altra banda, la coneixem també de les comarques pirinenques del Pallars Sobirà i de l'Alt Urgell (CARRERAS *et al.*, 1983), de la Cerdanya (FONT I CASTELL, 1983) i del

Berguedà (SORIANO, com. verbal). Nosaltres l'hem trobada al pla d'Ardenya, dins del terme municipal de Vallirana (Baix Llobregat), localitat molt allunyada de les conegudes fins ara. Creixia als prats del *Brachypodio-Aphyllanthesum*, mentre que als Pirineus ho fa a les pastures eixutes de l'aliança *Xerobromion*. Era en flor i fruit el 20 de novembre. Molt probablement la floració tardana d'aquesta planta l'ha feta passar desapercebuda als ulls dels botànics, i és molt fàcil que sigui més abundant del que hom creu.

A. CARRILLO i J. M. NINOT

Bromus inermis Leyss. a Catalunya

Farratgera centreuropea que té el seu límit occidental de distribució a la ratlla Alps-França septentrional. Fins ara no havia estat mai trobada als Països Catalans. Les úniques citacions que en coneixem de la península Ibèrica són del segle passat: AMO Y MORA (1871) l'esmenta de «la pradera del Canal de Madrid (ap. CUTANDA y AMO), en Aranjuez (ap. BOUTELOU) y en la Alcarria (ap. CAVANILLES)».

La recollírem als afores de Bagà (Alt Berguedà; DG07), al marge d'un prat de dall, en plena florida a principis de juny de 1982; l'any següent recorreguérem altra vegada els mateixos indrets sense que poguéssim constatar-hi novament la seva presència. Cal, doncs, pensar que es tracta d'una espècie accidental a la comarca, vinguda amb les granes de les altres plantes del prat de dall.

I. SORIANO

Centaurea seridis a les dunes litorals de l'Alt Empordà

Centaurea seridis L. subsp. *maritima* (Dufour) Dostál, que es diferencia de les altres subspècies per les seves fulles inferiors pinnatífides i més o menys lirades, és una composta perenne, fins avui coneguda només de les costes meridionals de la península Ibèrica. Ha estat herboritzada a la platja del golf de Roses, entre els estanys de la Rogera i de la Maçona, als sorrals del primer cordó de dunes fixades i en un territori relativament petit i nitrogenat. Observada per primer cop el

mes de maig de 1982, formava part d'un *Ammophiletum arundinaceae* fragmentari i segurament malmès per les llevantades. Fou novament observada l'abril de 1983 cap a la llacuna de la Serp, sovint a recer de tamarius, on formava ja petites colònies (quadre UTM: EG07).

Aquesta localitat representa la més septentrional de les conegudes i esdevé la primera de les citacions del tàxon a Catalunya. Es tracta, segurament, d'una introducció recent però previsiblement reeixida a causa de l'especificitat del medi on arrela: ESTEVE (1972) afirma que «... es notoriament ammófila y ruderal. A nuestro juicio es la especie de mayor representación para las comunidades nitrófilo-arenosas, desde Valencia a Málaga...». Dades sobre la seva distribució apareixen també, entre d'altres publicacions, a RIGUAL (1972) i a BORJA (1950).

A. FARRÀS i R. M. MASALLES

Cicendia filiformis (L.) Delarbre a Catalunya

Aquesta petita gencianàcia no era coneguda de Catalunya. Nosaltres l'hem recol·lectada molt localitzada, però abundant, a l'*Isoetum durieui* en els barrancs que baixen dels cims del Montclar i el turó de l'Home (massís de les Cadiretes, DG92, a 60-110 ms.m.), acompanyant a d'altres espècies pròpies d'aquests ambients: *Isoetes durieui*, *Juncus pygmaeus*, *J. tenageia*, *J. capitatus*, *J. bufonius*, *Aira elegantissima*, *Anagallis minima*, *Centaureum maritimum*, *Scirpus setaceus*, *S. cernuus* i *Lythrum hyssopifolia*, entre altres. En dues ocasions també ha estat detectada la seva presència en un marge humit amb *Anagallis tenella*, *Drosera rotundifolia*, *Scirpus setaceus*, *Hypericum elodes*, *Carex punctata*, *Cyperus flavescens* i *Juncus articulatus*, a 60.ms.m.

E. BALLESTEROS

Exaculum pusillum (Lam.) Carvel a la Selva

En les nostres recerques sobre la dinàmica de l'*Isoetum durieui* del massís de les Cadiretes hem tingut l'ocasió de recollir aquesta rara espècie en dues lo-

calitats situades en camins abandonats vora Santa Ceclina (DG92, 160 ms.m.). Totes dues vegades anava acompanyada per una sèrie d'espècies característiques d'aquestes comunitats terofítiques: *Isoetes durieui*, *Lotus angustissimus*, *Juncus capitatus*, *J. tenageia*, *J. bufonius*, *Scirpus setaceus*, *Mentha pulegium*, *Hypericum humifusum*, *Sagina subulata*, *Trifolium glomeratum*, *T. dubium*, *Lythrum hyssopifolia*, *Centaureum maritimum*, *Aira elegan-*

tissima, *Moenchia erecta* i *Anagallis minima*.

E. BALLESTEROS

Gagea pratensis (Pers.) Dumort.
a l'Alt Urgell

Aquesta espècie, nova per als Països Catalans, la vam recollectar el 15 d'abril de 1981 prop de Carmeniú, a l'Alt Urgell (31T

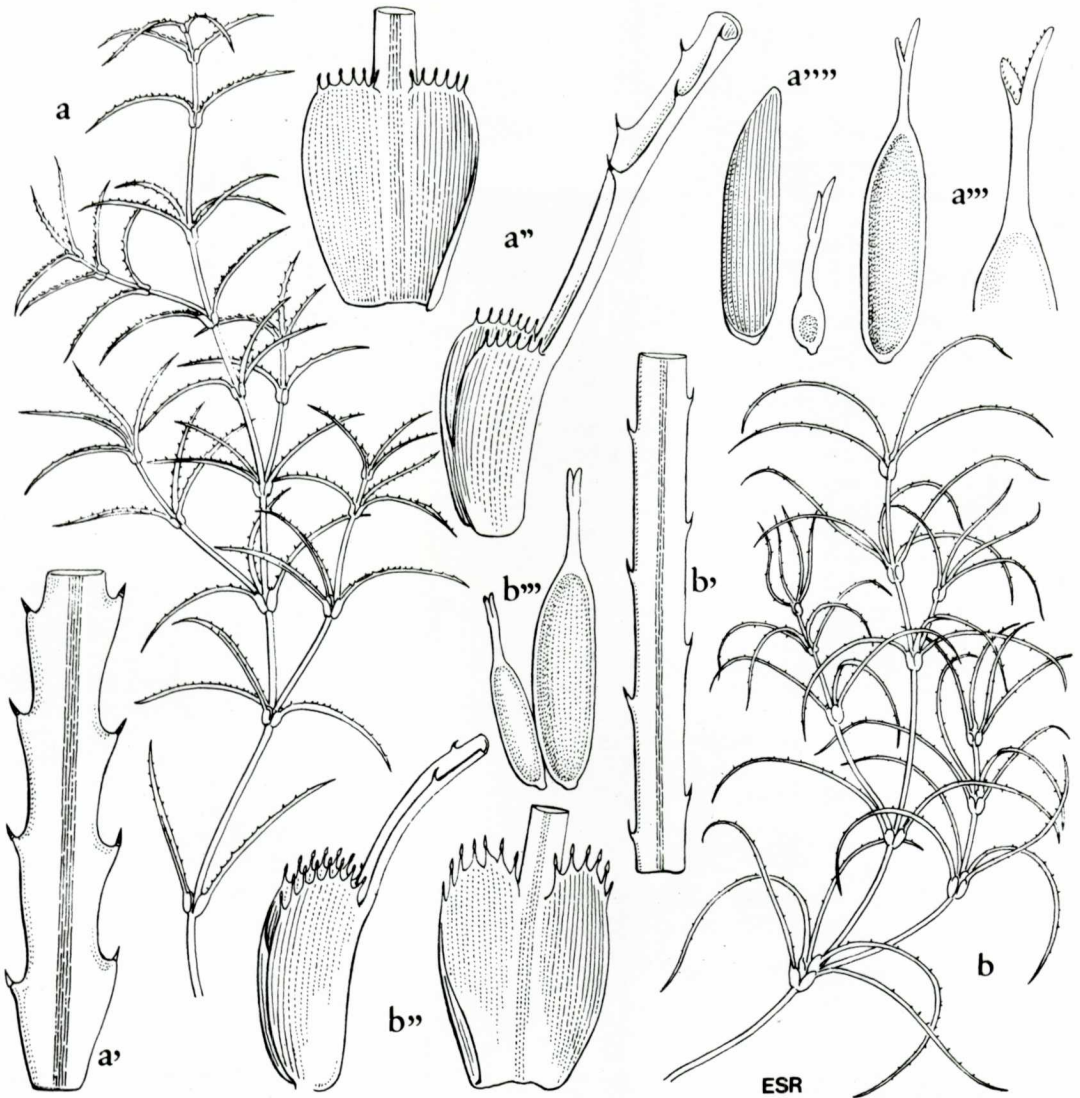

FIG. 1. *Najas minor* All. (a) i *Najas gracillima* (A. Braun ex Engelm.) Magnus. (b). a i b, aspecte general ($\times 0,5$); a' i b', detall de les fulles ($\times 10$); a'' i b'', aurícules de les beines foliars ($\times 10$); a''' i b''', flor femenina i fruit ($\times 10$); a'''' i b'''', grana ($\times 10$).

CG69). Creixia en un camp de cereals d'hivern acabat de llaurar (*Scleranthion annui*), a 1.200 m d'altitud, en exposició nord, sobre substrat esquistós. Cap a finals d'abril de l'any següent vam tornar al mateix indret i vam comprovar que la planta s'havia estès una mica i que estava encara en període de floració. Dels Pirineus *Gagea pratensis* es coneixia ja de la seva part central, cap a San Juan de la Peña i a la Peña de Oroel, prop de Jaca (VILLAR, 1980, citant una comunicació de Vivant).

J. CARRERAS

Najas gracillima (A. Braun ex Engelm.) Magnus a Catalunya

En el transcurs dels nostres estudis de la vegetació de les zones humides del golf de Roses, ens aparegué durant l'agost i principis de setembre de 1982 aquest tàxon nou per a Catalunya i segurament per a la península Ibèrica. Relativament abundant, però localitzat, l'observarem als arrossars de l'antic estany de Castelló d'Empúries. La confirmació ens fou donada pel Dr. Hall, de l'Aquatic Weed Program de la Universitat de Florida, ja que les descripcions corresponents a aquesta espècie, tant de *Flora Europaea* com de la flora americana de Gray (FERNALD, 1950) no coincideixen pas gaire. Hom en troba una bona descripció a la *Flora d'Italia* de PIGNATTI (1980).

La planta es diferencia de les ja conegudes al país, *Najas minor* All. i *Najas marina* L., pel seu aspecte general, de tiges i fulles molt estretes, fines, gràcils i delicades, que fan pinzell en treure la planta de l'aigua. Les fulles tenen d'1,8 a 2,2 cm de llargada (1,5 a 1,9 cm les de *N. minor*), i de 0,3 a 0,5 mm d'amplada (0,8 a 1,2 mm a *N. minor*), amb 14-18 dents molt poc patents. La característica més notable és la presència d'aurícules ben formades a les beines de les fulles, aurícules que són dividides amb dents irregulars, sovint quasi laciniades.

De moment només l'hem localitzada a dos d'aquests camps d'arròs formant part de la sinúsia submergida, el «*Najadetum*» en el sentit que li donen MOLINIER & TALLON (1970), dins de la comunitat de l'arrossar (*Cypero-Ammannietum coccineae* O. de Bolòs i F. Masclans 1955). Apareix junt amb *Najas minor*, *Zannichellia palus-*

tris subsp. *pedicellata*, *Ceratophyllum demersum* i una catifa quasi contínua de caràcies (*Chara vulgaris* fonamentalment).

Originària de la costa est d'Amèrica del Nord, la planta és naturalitzada fa temps a molts arrossars d'Itàlia (Piemonte, Lombardia, Toscana, Veneto). Posteriorment fou localitzada a la desembocadura del Roine, també als arrossars (MOLINIER, 1980).

A. FARRÀS I DE BLAS

Ophioglossum azoricum C. Presl. a Catalunya

Aquesta espècie, que alguns autors subordinen a *O. vulgatum* (*O. vulgatum* L. subsp. *ambiguum* (Cosson et Germ.) E. F. Warburg) ja havia estat citada dels Països Catalans per LÓPEZ GONZÁLEZ (1982). En una excursió que vam realitzar a mitjan maig del 1982 a l'Alt Urgell, la vam recollir prop de Castellbò, a 1.050 m, CG69, en uns pradells d'annuals del *Thero-Airion*. Les localitats catalanes indicades per G. López González, basades en exemplars de l'herbari BC, són: Ports de Tortosa, als llocs herbosos, 1.300 m, leg. Gros; Vall d'Aran, entre Les i Bausén, 550 m al *Thero-Airion*, leg. O. de Bolòs; Pla Traver, leg. Dr. Trèmols; les muntanyes de Prades, 1.000 m, leg. Batalla.

J. CARRERAS

Orchis purpurea Hudson a l'Alt Berguedà

Espècie eurosiberiana amplament estesa fins al nord de la Península, on té el seu límit sud-occidental de distribució. A Catalunya ha estat citada de les següents localitats: Alt Empordà, entre Pont de Molins i Llers (SENNEN, 1917); Sant Esteve de la Llitera (MASCLANS, 1966); serra del Tallat, a la Conca de Barberà (MASALLES & PUJADAS, 1977; MASALLES, 1983) i entre Vallbona de les Monges i Rocallaura, a l'Urgell, prop de l'anterior (MASALLES, 1983 ap. BOLDÚ).

Es troba també, bastant escassa, als solells propers al santuari de Paller (Alt Berguedà, DG08), formant part d'uns prats secs sobre substrat margós, a uns 1.000 m d'altitud. L'hem observada en flor a principis de maig.

I. SORIANO

Potamogeton perfoliatus L. al Delta de l'Ebre

Abundant en un canal de feble corrent entre camps d'arròs, vora la carretera principal entre Camarles i Deltebre (CF01). Aquest macròfit només havia estat citat anteriorment al riu Adest (Berguedà) i al llac de Banyoles. A la present localitat es trobava junt amb *Potamogeton nodosus* i *Ceratophyllum demersum*.

A. FARRÀS I DE BLAS

Una localitat catalana de *Solanum elaeagnifolium* Cav.

Solanum elaeagnifolium és una planta perenne que fou descrita per Cavanilles a partir d'exemplars provinents d'Amèrica del Sud i cultivats al Jardí Botànic de Madrid. Es reconeix fàcilment per les seves flors, de color morat-blavós i amb les anteres grogues i exsertes, i encara per les seves fulles, lanceolato-sinuades i esblanqueïdes a causa del tou de pèls estelats que les recobreix. El fruit és una baia groguenca que resta sobre la tija d'un any a l'altre.

Actualment és conegut d'Amèrica del Nord, on arribà des de les terres meridionals del continent a les darreries del segle passat, i de les regions càlides d'Àustràlia i les mediterrànies d'Àfrica del Sud i d'Europa (Grècia, Sicília, península italiana). CARRETERO (1979) l'esmenta del País Valencià i nosaltres l'hem herboritzat a Barcelona, en un descampat a tocar de l'Hospitalet de Llobregat. S'estén per una superfície d'uns 50 m² i en petits grups, la qual cosa fa pensar en una colonització recent, al barri de Collblanc, no lluny del cementiri de Sants (quadre UTM: DF28). Possiblement el marc urbà que la circumdà dificultarà la seva previsible expansió.

R. M. MASALLES

BIBLIOGRAFIA

- AMO Y MORA, F. 1871. *Flora fanerogàmica de la Península Ibèrica*, I. Granada.
- BOLÒS, O. DE & MASCLANS, F. 1955. La vegetació de los arrozales en la región mediterránea. *Coll. Bot.*, 4(3): 415-434.
- BORJA, J. 1950. Estudio fitográfico de la Sierra de Corbera (Valencia). *Anal. Jard. Bot. Madrid*, IX: 361-483.
- CADEVALL I DIARS, J. (amb la col·laboració de P. Font i Quer, W. Rothmaler i A. Sallent). 1913-1937. *Flora de Catalunya*. Barcelona.
- CARRERAS, J., CARRILLO, A., FONT, X., NINOT, J. M. I VIGO, J. 1983. Els prats de l'aliança *Xerobromion* als Pirineus catalans. *Coll. Bot.*, XIV: 151-209.
- CARRETERO, J. L. 1979. *Solanum elaeagnifolium* Cav. y *Cuscuta campestris* Yuncker; nuevas especies para la flora española. *Collect. Bot.*, XI: 143-154.
- ESTEVE CHUECA, F. 1972. *Vegetación y flora de las regiones central y meridional de la provincia de Murcia*. C.S.I.C.-Dip. Prov. de Murcia.
- FERNALD, M. L. 1950. *Gray's Manual of Botany*. New York.
- FONT I CASTELL, X. 1983. *Estudi sobre la composició florística, l'ecologia i la tipologia de les pastures montanes de la Cerdanya*. Tesi de llicenciatura. Barcelona.
- LÓPEZ GONZÁLEZ, G. 1982. Distribución en España de *Ophioglossum azoricum* C. Presl. *Anal. Jard. Bot. Madrid*, 38(2): 524-525.
- MASALLES, R. M. 1983. Flora i vegetació de la Conca de Barberà. *Arx. Sec. Ciènc.*, 68.
- MASALLES, R. M. & PUJADAS, J. 1977. Notes florístiques. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 41 (Sec. Bot.), 2): 5-16.
- MASCLANS, F. 1966. Flora del Segrià i l'Urgell, a la plana occidental catalana. *Arx. Sec. Ciènc.*, 30.
- MATEO, G. 1982. Plantas nuevas para la provincia de Valencia, provenientes de áreas limítrofes con la de Cuenca. *Lazaroo*, 4: 387-389.
- MOLINIER, R. 1980. Catalogue des plantes vasculaires des Bouches-du-Rhône. *Bull. Mus. Hist. Nat. Marseille*, II.
- MOLINIER, R. & TALLON, G. 1970. Prodrome des unités phytosociologiques observés en Camargue. *Bull. Mus. Hist. Nat. Marseille*, 30: 5-110.
- OBERDORFER, E. 1978. *Süddeutsche Pflanzengesellschaften, II*. Stuttgart.
- PIGNATTI, S. 1982. *Flora d'Italia*, 3. Bologna.
- RIGUAL, A. 1972. *Flora y vegetación de la provincia de Alicante*. Ints. Est. Alicant.
- SENNEN, Fr. 1917. Flore de Catalogne. Additions et Commentaires. *Treb. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 3: 55-266.
- TUTIN, T. G. et al. 1980. *Flora Europaea*, V. Cambridge.
- VILLAR, L. 1980. Catálogo florístico del Pirineo occidental español. *P. Cent. Pir. Biol. exp.*, 11: 391.